

Sygn. I Ca 54/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2019 r.,

SĄD OKRĘGOWY W ŁOMŻY w WYDZIALE I CYWILNYM

w składzie:

PRZEWODNICZĄCY: WŁODZIMIERZ WÓJCICKI,

SĘDZIOWIE: KRZYSZTOF ADAMIAK,

ANNA KACPRZYK,

PROTOKOLANTKA: (...),

po rozpoznaniu 7 marca 2019 r. w Ł.

na rozprawie,

sprawy z powództwa T. N.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Łomży

z dnia 28 grudnia 2018 r. sygn. akt I C 1505/17

I. prostuje wyrok Sądu Rejonowego w Łomży z dnia 28 grudnia 2018 r. sygn. akt I C 1505/17 w ten sposób, że ostatni punkt wyroku określony numerem III. oznacza prawidłowo jako pkt IV.;

II. zmienia zaskarżony wyrok:

- 1) w pkt. I. o tyle, że obniża zasądzoną sumę 52.053,24 złotych do kwoty 43.675,59 złotych (czterdziestu trzech tysięcy sześciuset siedemdziesięciu pięciu złotych pięćdziesięciu dziewięciu) złotych i oddala powództwo ponad tę kwotę;
- 2) w pkt III o tyle, że obniża zasądzoną sumę 4.605 zł do kwoty 3.684 (trzech tysięcy sześciuset osiemdziesięciu czterech) złotych;

III. oddala apelację w pozostałej części;

IV. zasądza od powoda T. N. na rzecz pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 713 (siedmiuset trzynastu) złotych tytułem części kosztów postępowania odwoławczego.

A. K. W. W. K. A.

I Ca 54/19

UZASADNIENIE

Powód T. N. wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego (...) S.A. w W. kwoty 62.084,32 zł tytułem odszkodowania za szkodę powstałą w wyniku zdarzenia z dnia 17 czerwca 2016 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 23 marca 2017 roku do dnia zapłaty. Żądał także zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

Pozwany (...) Spółka Akcyjna w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Wyrokiem z dnia 28 grudnia 2018 r. Sąd Rejonowy w Łomży zasądził od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda T. N. kwotę 52.053,24 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt I). W pozostałym zakresie powództwo zostało oddalone (pkt. II). Sąd orzekł również o kosztach postępowania zasądzając od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda T. N. kwotę 4.605 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt III) oraz nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Łomży od pozwanego (...) S.A. w W. kwotę 2.224,91 zł tytułem zwrotu wydatków w sprawie (pkt III).

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy ustalił, iż w dniu 17 czerwca 2016 r. w miejscowości B. (...) wskutek działania silnego wiatru uległ uszkodzeniu dom jednorodzinny, stodoła, garaż i pomieszczenie mieszkalne znajdujące się przy garażu usytuowane na siedlisku stanowiącym własność powoda T. N., prowadzącego gospodarstwo rolne. Całe gospodarstwo rolne, w tym budynki objęte były od kilkudziesięciu lat obowiązkowym ubezpieczeniem na podstawie umów zawieranych systematycznie z pozwanym (...) przez dziadków, następnie rodziców powoda, aktualnie od 20 lat przez powoda. Składki ubezpieczeniowe nie malały, a były systematycznie podwyższane, początkowo po 1.000 zł, potem 1.200 zł, aktualnie zaś wynoszą 1.400 zł. W chwili zdarzenia przedmiotowe budynki objęte były ubezpieczeniem w ramach polisy nr (...), zawartej z pozwanym (...) Spółką Akcyjną w W., jako obowiązkowe ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego. Po szkodzie pozwany (...) S.A. w W. ponownie przedłużył umowę ubezpieczenia, składka została ustalona na podobnym poziomie, w wysokości 1350 zł. Sąd Rejonowy ustalił, że od kilkudziesięciu lat zawieranie umów ubezpieczenia pomiędzy stronami odbywa się w ten sposób, że powód udaje się do przedstawiciela pozwanego do Urzędu Gminy, tam podpisuje już przygotowaną umowę. Przed podpisywaniem umowy, nie były nigdy wykonywane oględziny siedliska, opisywany stan budynków. Niejako przedłużanie umów następowało automatycznie, na zasadzie ciągłości. Po powstaniu szkody pozwany również nie dokonywał oględzin budynków, zakres szkody nie wpłynął w żaden sposób na wysokość kwoty ubezpieczenia, ani na składkę. Z dalszych ustaleń Sądu wynikało, że ubezpieczony był dom jednorodzinny pokryty eternitem o powierzchni 113,05 m², o stopniu zużycia (Sz) 40,00% i sumie ubezpieczenia (S.) 156.300 zł z 1975r. (nazywany starym), dom jednorodzinny pokryty blachodachówką o powierzchni 85,86 m², Sz 14,00% i S. 137.800 zł (nazywany nowym), stodoła pokryta eternitem o powierzchni 378,0 m², Sz 30,00%, S. 173.600 zł, garaż pokryty blachodachówką o powierzchni 124,74 m², Sz 9,00% i S. 107.800 zł. Sąd Rejonowy podał, że powodowi w postępowaniu likwidacyjnym została wypłacona przez stronę pozwaną łączna kwota 72.371,98 zł (odszkodowanie za stary dom 67.450,68 zł, za stodołę 3.588,09 zł, za garaż 392,64 zł, za dom nowy 939,57 zł).

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo co do zasady zasługiwało na uwzględnienie, co do nieznacznej wysokości podlegało oddaleniu jako wygórowane. Sąd wskazał, że nie były sporne pomiędzy stronami okoliczności powstania szkody i jej zakres, a także odpowiedzialność pozwanego za jej powstanie, wynikająca z zawartej pomiędzy stronami umowy ubezpieczenia OC. Zakres szkody został ustalony w postępowaniu likwidacyjnym przez pozwaną Zakład (...), który wypłacił odszkodowanie za zniszczone budynki. Sporna była wysokość należnego powodowi odszkodowania.

Sąd Rejonowy wskazał, że podstawę prawną powództwa stanowi art. 805 k.c., zgodnie z którym przez umowę ubezpieczenia ubezpieczyciel zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, spełnić określone świadczenie w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku, a ubezpieczający zobowiązuje się zapłacić składkę. Świadczenie ubezpieczyciela polega w szczególności na zapłacie przy ubezpieczeniu majątkowym określonego odszkodowania za szkodę powstałą wskutek przewidzianego w umowie wypadku – pkt 1 §2 art. 805 k.c.

Sąd podniósł, że do ustalenia wartości odszkodowania mają zastosowanie przepisy Ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych z dnia 22 maja 2003r. o (Dz. U. nr 124 poz. 1152 z 2003r.). Zgodnie z art. 68.1 cyt. ustawy wysokość szkody ustala się, z uwzględnieniem art. 69, na podstawie: 1) cenników stosowanych przez zakład ubezpieczeń; ustalenie wysokości szkody na podstawie tych cenników następuje w każdym przypadku niepodejmowania odbudowy, naprawy lub remontu budynku; Zakłady ubezpieczeń nie dysponują własnymi cennikami. 2) kosztorysu wystawionego przez podmiot dokonujący odbudowy lub remontu budynku, odzwierciedlającego koszty związane z odbudową lub remontem, określone zgodnie z obowiązującymi w budownictwie zasadami kalkulacji i ustalania cen robót budowlanych - przy uwzględnieniu dotychczasowych wymiarów, konstrukcji, materiałów i wyposażenia; jeżeli suma ubezpieczenia została ustalona według wartości rzeczywistej, uwzględnia się również faktyczne zużycie budynku od dnia rozpoczęcia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń do dnia powstania szkody. Zgodnie zaś z art. 69 ustawy, wysokość szkody w budynkach rolniczych: 1) zmniejsza się o wartość pozostałości, które mogą być przeznaczone do dalszego użytku, przeróbki lub odbudowy; 2) zwiększa się w granicach sumy ubezpieczenia o udokumentowane koszty uprzątnięcia miejsca szkody w wysokości do 5% wartości szkody. Z kolei, zgodnie z art. 70 pkt. 4 (dotyczącym sumy ubezpieczenia): normy zużycia budynków rolniczych określa zakład ubezpieczeń stosownie do przepisów prawa budowlanego. Sąd I Instancji, wskazując podstawy prawne przedmiotowego roszczenia, podkreślił, iż do 1 października 2001r. podstawę prawną sporządzania kosztorysów w Polsce stanowiła ustawa z dnia 26 lutego 1982 roku o cenach (Dz. U. Nr 27 z 1988 roku poz. 195, z późniejszymi zmianami) i wydane na jej podstawie zarządzenie Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 15 lipca 1996 roku w sprawie metod kosztorysowania obiektów i robót budowlanych (MP nr 48 z 1996 roku, poz. 461). Rozporządzenie to zostało od 1 października do 12 grudnia 2001 r. zastąpione rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 13 lipca 2001 roku w sprawie metod kosztorysowania obiektów i robót budowlanych (Dz. U. Nr 80 z dnia 13 lipca 2001r. poz. 867). Wskazane akty prawne dokładnie regulowały zasady sporządzania kosztorysów w Polsce. W dniu 12 grudnia 2001 r. weszła w życie nowa ustawa o cenach z dnia 5 lipca 2001 r. (Dz. U. Nr 97, poz. 1050), która nie wprowadza żadnych regulacji dotyczących opracowywania kosztorysów budowlanych. Zgodnie z jej treścią dla cen robót budowlanych obowiązuje jedynie art. 2 ust. 1 zgodnie z którym, ceny towarów i usług uzgadniają strony zawierające umowę. Powyższe zatem, w sposób oczywisty stwarza pełną dowolność wyznaczania sporządzania kosztorysów, w tym również kształtowania narzutów, kosztów.

W celu ustalenia wysokości szkody Sąd posiłkował się opinią biegłego z zakresu budownictwa J. S., który dokonał ustalenia kosztów odbudowy zniszczonych budynków z dwuwariantowo: w I wariantcie z uwzględnieniem stopnia zużycia budynków od dnia zawarcia umowy do dnia zdarzenia i II wariantcie z uwzględnieniem stopnia zużycia zawartego w polisie. Biegły wskazał przy tym, że koszt odtworzenia budynków wysokości szkody w robotach rozbiórkowych i budowlanych określił według szczegółowych kosztorysów opracowanych w oparciu o obowiązujące w I kwartale 2018r.: stawka godzinowa robocizny 14,47 zł ,koszty pośrednie 65,40% ,zysk 10,60%, koszty zaopatrzenia materiałowego 6,10% . Przy określaniu odszkodowania, za konieczne do wykonania roboty rozbiórkowe biegły nie zastosował zmniejszenia o stopień zużycia, ponieważ nie stanowią one elementów odbudowy. Biegły wskazał, iż do robocizny i pracy sprzętu (wraz z narzutami) zawartych w kosztorysie budowlanym należy doliczyć podatek od towarów i usług - przy budynkach mieszkalnych 8%, natomiast do pozycji materiałów i kosztu zakupu 23%. Sąd Rejonowy podzielił opinię i wnioski biegłego przyjęte za podstawę wyliczeń odszkodowania w wariantcie I-szym, i ustalił wysokość szkody poniesionej przez powoda w wyniku zdarzenia z 17czerwca 2016r. w wysokości 147.254,34 zł, na którą składały się kwoty uwzględniające podatek od towarów i usług od towarów i usług (tzw. VAT):

- budynek mieszkalny 135.639,12 zł (S. = 156.300),
- budynek stodoły 9.442,70 zł (S. = 173.600) ,
- budynek garażu 813,95 zł (S. = 107.800),
- budynek mieszkalny przy garażu (nowy dom) 1.358,57 zł (S. = 137.800).

Zdaniem Sądu I Instancji tak wyliczone kwoty odszkodowania nie powinny być pomniejszane o stopień zużycia technicznego zawarty w umowie ubezpieczenia, ponieważ sumy ubezpieczenia wskazane w polisie uwzględniają już stopień zużycia technicznego, co wynika z załączonych kartotek budynków przedłożonych do akt przez pozwanego. Jako, że powód nie jest płatnikiem podatku od towarów i usług, do wartości odszkodowania winien być doliczony podatek do R (robocizny) i S (sprzętu) w budynkach mieszkalnych w wysokości 8%, do materiałów do odbudowy budynku mieszkalnego w wysokości 23%, a do budynków inwentarskich w całości 23%. Różnica między opiniowanym odszkodowaniem na budynek mieszkalny a sumą ubezpieczenia wynosi 20.660,88 zł (156.300 135,639,12) i stanowi adekwatną kwotę na wykonany stan zerowy (fundamenty, ściany niskiej piwnicy i strop jako pozostałe w stanie nadającym się do dalszego użycia).

Sąd Rejonowy wskazał, iż powód otrzymał w postępowaniu likwidacyjnym łącznie kwotę 72.371,98 zł (odszkodowanie za stary dom 67.450,68 zł, za stodołę 3.588,09 zł, za garaż 392,64 zł, za dom nowy 939,57 zł), w pozwie domagał się odszkodowania w łącznej kwocie 62.084,32 zł (za stary dom 45.359,32 zł, za stodołę 13.136,91 zł, zaś za garaż i nowy dom – 3.588,09 zł). Skoro szkoda w budynku mieszkalnym wynosi 135.639,12 zł, Sąd zasądził z tego tytułu na rzecz powoda całą żadaną kwotę, tj. 45.359,32 zł. Szkoda w stodole wynosi 9.442,70 zł, powód otrzymał z tego tytułu kwotę 3.589,09 zł, Sąd zasądził kwotę 5.853,61 zł, szkoda w garażu wynosi 813,95 zł i budynku mieszkalnym 1.358,57 zł – łącznie 2.172,52 zł, powód otrzymał z tego tytułu łącznie 1.332,21 zł Sąd zasądził z tego tytułu kwotę 840,31 zł, co łącznie dało kwotę 52.053,24 zł (pkt I wyroku).

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 k.c., zasądzając je od daty uprawomocnienia się wyroku, mając na uwadze, iż ostateczny wynik sprawy zależał od obrachunku Sądu, poczynienia szczegółowych wyliczeń przez niezależnego biegłego sądowego w tym zakresie.

O kosztach postępowania, Sąd orzekł w oparciu o art. 100 k.p.c., mając na uwadze okoliczność, iż powództwo zostało w zasadzie uwzględnione w całości, powód wykazał w uzasadnieniu pozwu kwoty odszkodowania bardzo zbliżone do ostatecznie przyjętych przez Sąd po przeprowadzeniu postępowania dowodowego.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła strona pozwana zaskarżając go w części tj. pkt I, III i III (powinien być IV) zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 805 § 1 i § 2 k. c. w związku z art. 67 ust. 1 i art 68 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych poprzez nieuwzględnienie w uszkodzonych budynkach stopnia ich zużycia w przypadku budynku mieszkalnego 35,5 %, w przypadku stodoły 30%, w przypadku garażu 9%, zaś w przypadku budynku mieszkalnego przy garażu 14 % i:

- bezpodstawne ustalenie szkody w budynku mieszkalnym w wysokości (koszt odbudowy) 135.639,12 zł i zasądzenie na rzecz powoda dodatkowego odszkodowania za szkodę w tym budynku w kwocie 45.359,32 zł, podczas gdy uwzględniając stopień zużycia technicznego w 35,5% koszt odbudowy powinien wynosić 87.487,23 zł i uwzględniając wyplaconą przez pozwanego kwotę 67.450,68 zł Sąd powinien zasądzić kwotę 20.037,55 zł;
- bezpodstawne ustalenie szkody w budynku stodoły w wysokości (koszt odbudowy) 9.442,70 zł i zasądzenie na rzecz powoda dodatkowego odszkodowania za szkodę w tym budynku w kwocie 5.853,61 zł, podczas gdy uwzględniając stopień zużycia technicznego w 30 % koszt odbudowy powinien wynosić 6.609,89 zł i uwzględniając wyplaconą przez pozwanego kwotę 3.589,09 zł Sąd powinien zasądzić kwotę 3.020,80 zł;
- bezpodstawne ustalenie szkody w budynku garażu w wysokości (koszt odbudowy) 813,95 zł i zasądzenie na rzecz powoda dodatkowego odszkodowania za szkodę w tym budynku w kwocie 421,31 zł, podczas gdy uwzględniając stopień zużycia technicznego w 9 % koszt odbudowy powinien wynosić 740,70 zł i uwzględniając wyplaconą przez pozwanego kwotę 392,64 zł Sąd powinien zasądzić kwotę 348,06 zł;
- bezpodstawne ustalenie szkody w budynku mieszkalnym przy garażu w wysokości (koszt odbudowy) 1.358,57 zł i zasądzenie na rzecz powoda dodatkowego odszkodowania za szkodę w tym budynku w kwocie 419,00 zł,

podczas gdy uwzględniając stopień zużycia technicznego w 14 % koszt odbudowy powinien wynosić 1.168,37 zł i uwzględniając wypłaconą przez pozwanego kwotę 939,57 zł Sąd powinien zasądzić kwotę 228,80 zł

z uwagi na fakt, iż uszkodzone budynki były ubezpieczone w wartości rzeczywistej i zgodnie z Uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2015 r III CZP 71/15 ustalenie wysokości szkody w razie niepodjęcia odbudowy następuje z uwzględnieniem stopnia zużycia budynku.

Wskazując na powyższy zarzut strona pozwana wniosła o:

- a) zmianę zaskarżonego wyroku w pkt I poprzez obniżenie zasądzonej kwoty 52.053,24 zł do kwoty 23.635,21 zł i oddalenie powództwa w pozostałym zakresie;
- b) odpowiednią zmianę pkt III i III (powinien być IV) wyroku i obniżenie zasądzonych na rzecz powoda i Skarbu Państwa kosztów procesu oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania w tym kosztów w tym kosztów zastępstwa prawnego;
- c) zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów w postępowaniu apelacyjnym w tym kosztów zastępstwa prawnego.

ewentualnie

II. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje:

Zaskarżony wyrok w zakresie ostatniego punktu określonego nr III podlegał sprostowaniu z urzędu poprzez oznaczenie go prawidłowo jako pkt IV, natomiast apelacja podlegała uwzględnieniu jedynie w części.

Z analizy treści zaskarżonego wyroku wynika, iż Sąd Rejonowy dopuścił się oczywistej omyłki pisarskiej poprzez oznaczenie rozstrzygnięcia w zakresie kosztów procesu pkt III i rozstrzygnięcia w zakresie nieuiszczonych wydatków również jako pkt III, która podlegała sprostowaniu z urzędu zgodnie z art. 350 § 1 i 3 k.p.c.

W sprawie nie budziły wątpliwości ustalenia faktyczne dotyczące okoliczności powstania szkody, jej przyczyny oraz rozmiar szkody. Problemem była wysokość szkody obliczona przez Sąd Rejonowy.

W tym miejscu stwierdzić należy, że ubezpieczenie budynków rolniczych regulowane przepisami ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych jest ubezpieczeniem odnoszącym się do mienia. Zasadą jest, że w ubezpieczeniu mienia odszkodowanie pokrywa tylko szkodę rzeczywistą (damnum emergens), powstałą w konkretnym przedmiocie stanowiącym przedmiot ubezpieczenia. Przepisy powołanej ustawy zawierają regulację wskazującą na metodę, sposób, ustalania wysokości szkody w dwóch sytuacjach: gdy rolnik nie podejmuje odbudowy, naprawy lub remontu budynku, w którym powstała szkoda wywołana zdarzeniem rodzącym odpowiedzialność ubezpieczyciela (art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy) i gdy następuje odbudowa lub remont budynku (art. 68 ust. 1 pkt 2). W pierwszym wypadku wysokość szkody ustala się na podstawie cenników stosowanych przez zakład ubezpieczeń do szacowania wartości budynków (art. 70 ust. 3 pkt 1 cyt. ustawy); cenniki te podlegają corocznej aktualizacji (art. 68 ust. 2). W sytuacji drugiej, wysokość szkody ustala się na podstawie kosztorysu (art. 68 ust. 1 pkt 2) odzwierciedlającego koszty odbudowy budynku.

Niezależnie jednak od zagadnienia, za pomocą jakich instrumentów zakład ubezpieczeń powinien ustalać wysokość szkody, ustawa z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, zawiera przepisy wprost dotyczące ustalania wysokości (rozmiaru) szkody. Z art. 69 pkt 1 powołanej ustawy wynika, że wysokość szkody w budynkach rolniczych zmniejsza się o wartość pozostałości, które mogą być przeznaczone do dalszego użytku, przeróbki lub odbudowy. Przepis wyraża obowiązującą

na gruncie odpowiedzialności odszkodowawczej zasadę *compensatio lucri cum damno*, a więc kompensowanie uszczerbku doznanego przez poszkodowanego korzyścią uzyskaną przez niego w wyniku tego samego zdarzenia, które spowodowało uszczerbek.

Poza tym, na mocy odesłania z art. 22 ust. 1 powyższej ustawy, do umów ubezpieczenia obowiązkowego, w sprawach nieuregulowanych w ustawie, stosuje się przepisy kodeksu cywilnego. Stosunek prawny wynikły z umowy ubezpieczenia obowiązkowego jest bowiem stosunkiem cywilnoprawnym i – z uwzględnieniem odrębności właściwych prawu ubezpieczeniowemu – mają do niego zastosowanie ogólne przepisy prawa cywilnego, a więc i ogólne zasady odpowiedzialności odszkodowawczej.

Przyjęta na gruncie art. 361 §2 k.c. teoria różnicowa (metoda dyferencyjna) ujmuje szkodę jako różnicę pomiędzy obecnym stanem majątkowym poszkodowanego a stanem, który by istniał, gdyby nie zaistniało zdarzenie szkodzące. Tak więc porównanie obu stanów pozwala na ustalenie prawnie relewantnej różnicy w dobrach poszkodowanego określanej mianem szkody. Wobec stwierdzenia, że przy ubezpieczeniu mienia mamy do czynienia z lokalizacją szkody w ubezpieczonym przedmiocie, istotne staje się wskazanie, że szkodą jest różnica pomiędzy stanem tego przedmiotu przed i po zdarzeniu rodzącym odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń. Tę różnicę ma, co do zasady, wyrównać odszkodowanie ubezpieczeniowe. A zatem, skoro na skutek zdarzenia losowego, uzasadniającego odpowiedzialność ubezpieczyciela, pogorszył się stan budynku już zamortyzowanego (zużytego) w jakiejś części, to ustalając wysokość szkody nie można pominąć faktu, że przez wypadkiem budynek był już zużyty w oznaczony procencie. Pominięcie oznaczałoby naruszenie reguł obowiązujących przy ustalaniu wysokości szkody. Biorąc pod uwagę, że odszkodowanie ubezpieczeniowe nie może przewyższać szkody rzeczywistej wyrządzonej w ubezpieczonym mieniu, inne ustalenie rozmiaru szkody prowadziłoby w efekcie do bezpodstawnego wzbogacenia.

Z treści art. 68 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, dotyczącym ustalenia wysokości szkody wynika, że zakład ubezpieczeń nie uwzględnia stopnia zużycia budynku tylko przy szkodach drobnych, których wartość nie przekracza równowartości w złotych – 100 euro. Oznacza to, że przy szkodach przekraczających tę wartość obowiązek uwzględniania stopnia zużycia budynku istnieje, co w sposób oczywisty pozostaje w zgodzie z ogólnymi zasadami ustalania szkody i odszkodowania obowiązującymi na gruncie prawa cywilnego. Uwzględnienie więc stopnia zużycia budynku na etapie ustalania rozmiaru szkody pozwala na ustalenie rozmiaru doznanego uszczerbku zgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy.

W myśl art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, w obowiązkowych ubezpieczeniach mienia odszkodowanie wypłaca się w kwocie odpowiadającej wysokości szkody, nie większej jednak od sumy ubezpieczenia ustalonej w umowie. Nie budzi wątpliwości, że odszkodowanie ma odpowiadać wysokości szkody. Jednak nie może przekraczać sumy ubezpieczenia, stanowiącej górną granicę świadczenia zakładu ubezpieczeń w razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego (art. 824 §1 k.c., art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych). Zasada ta na gruncie ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych została wyrażona art. 70 ust. 1 pkt 1 z którego wynika, że sumę ubezpieczenia ubezpieczający ustala z zakładem ubezpieczeń odrębnie dla każdego budynku i może ona odpowiadać wartości rzeczywistej tego budynku, przez którą rozumie się wartość w stanie nowym w dniu zawarcia umowy, pomniejszoną o stopień zużycia budynku. Tak więc wysokość odszkodowania ubezpieczeniowego zależy od wartości ubezpieczeniowej i sumy ubezpieczenia, tj. określonej w umowie ubezpieczenia kwoty, na którą ubezpieczono mienie.

W przedmiotowej sprawie bezspornie powód nie dokonał odbudowy zniszczonych budynków, a zatem mając na względzie omówione wyżej zasady ustalania odszkodowania przy ustalaniu należnego powodowi odszkodowania należało uwzględnić faktyczne zużycie budynków. Skarżący zarzucał nieuwzględnienie w uszkodzonych budynkach stopnia ich zużycia w wysokości: w przypadku budynku mieszkalnego - 35,5%, stodoły - 30%, garażu - 9% i budynku mieszkalnego przy garażu – 14%. Z takim stanowiskiem skarżącego nie można się zgodzić, albowiem przy ustalaniu

wysokości należnego odszkodowania został już uwzględniony stopień zużycia budynków określony przez firmę ubezpieczeniową w zawartej polisie: w wysokości 40% - w przypadku budynku mieszkalnego, 30 % w przypadku stodoły, 14% w przypadku budynku mieszkalnego nowego, 9% w przypadku garażu, co znalazło odzwierciedlenie w opinii biegłego i określa wartość rzeczywistą budynków. Powyższe miało też przełożenie na wysokość sumy ubezpieczenia, a tym samym na wysokość składki ubezpieczeniowej. W tej części apelacji nie można było podzielić.

Zgodzić należało się natomiast z apelującym w zakresie w jakim zarzucał nieuwzględnienie stopnia zużycia technicznego materiałów budowlanych przeznaczonych do odbudowy. Słusznie zauważa apelujący, iż odbudowa budynków nowymi materiałami spowoduje podniesienie ich wartości, a zatem wypłata odszkodowania bez uwzględnienia zużycia technicznego materiałów doprowadziłaby do bezpodstawnego wzbogacenia. Z tych względów Sąd Okręgowy uznał, że ustalając wysokość należnego powodowi odszkodowania należało uwzględnić wariant II opinii biegłego, który uwzględnia stopień zużycia budynków wg polisy ubezpieczeniowej i wartość materiałów budowlanych do wbudowania w celu przywrócenia budynków do stanu sprzed zdarzenia z pomniejszeniem o stopień zużycia zawarty w umowie ubezpieczenia. Zgodnie z tym wariantem wartość odbudowy budynku mieszkalnego wynosi 105.905,53 zł, stodoły – 8016,22 zł, garażu – 813,95 zł i budynku mieszkalnego – 1311,87 zł, a zatem łączna wartość poniesionej przez powoda szkody wynosi 116.047,57 zł. Powyższe kwoty zawierają należny podatek od towarów i usług ponieważ powód nie jest jego płatnikiem i nie może pomniejszać kwoty podatku (tzw. VAT) naliczonego przy nabyciu towarów i usług (ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług Dz.U.2018.2174 j.t). W tym zakresie należało zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, że nie ma żadnych przeciwskażeń aby ten podatek był uwzględniony w wartości prac budowlanych i w wartości materiałów i kosztu zakupu. Nie budzi wątpliwości Sądu, że podatek od towarów i usług ma skutek cenotwórczy, co oznacza, że przy nabyciu towaru lub usługi nabywca dokonuje zapłaty ceny obejmującej także podatek od towarów i usług .

Mając powyższe na uwadze łączną kwotę należnego powodowi odszkodowania (116.047,57 zł) należało pomniejszyć o wypłacone odszkodowanie w łącznej kwocie 72.371,98 zł. Z tych względów Sąd Okręgowy w pkt II orzeczenia zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 §1 k.p.c. i obniżył zasądzoną przez Sąd Rejonowy sumę 52.053,24 złotych do kwoty 43.675,59 złotych. Roszczenie w zakresie przekraczającym powyższą kwotę było więc niezasadne i podlegało oddaleniu.

Konsekwencją powyższego była zmiana orzeczenia Sądu Rejonowego w zakresie kosztów postępowania. Powód winien uiścić opłatę od pozwu od uwzględnionego roszczenia w kwocie 2184 zł (43.676 zł x 5%), a uiścił opłatę w wysokości 3105 zł. Z tych względów w pkt II 2) Sąd Okręgowy obniżył zasądzoną w pkt III wyroku Sądu Rejonowego sumę 4605 zł do kwoty 3684 zł ((...) - (...) = 921).

W pozostałej części apelację oddalono na podstawie art. 385 k.p.c. (pkt III).

O kosztach postępowania za II instancję orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 poz. 1804).